

PAWLUSYŇ GALATÝALYLARA HATY

1-NJI BAP

Ýeke-täk Hoş Habar

¹ Adamlar tarapyndan we adamzat arkaly däl-de, eýsem, Isa Mesih we Ony ölülerden direlden Ata Hudaý arkaly resul bolan Pawlus ² we meniň bilen bilelikdäki bütün doganlardan Galatýadaky ygnaklara salam! ³ Atamyz Hudaý, Rebbimiz Isa Mesih size merhemet etsin, parahatlyk bersin. ⁴ Atamyz hem Hudaýymyzyň islegine görä, bizi häzirki ýaman çagdan gutarjak bolup, Ol Özüni biziň günälerimiz üçin pida etdi. ⁵ Hudaýa ebedilik şöhrat bolsun! Omyň. ⁶ Men siziň Mesihniň merhemeti arkaly özüňizi Çagyryny beýle tiz taşlap, başga Hoş Habara öwrülişiňize haýran galýaryň. ⁷ Dogrudan-da, başga Hoş Habar ýok, ýöne sizi bulaşdyrjak, Mesihniň Hoş Habaryny ýoýjak bolýan käbir adamlar bar. ⁸ Emma biz ýa Gökden inen bir perişde hem size wagyz edenimizden başga bir zady Hoş Habar diýip wagyz etse, oňa lagnat bolsun! ⁹ Öň aýdysymyz ýaly, ýene-de aýdýaryň: biri size kabul edeniňizden başga bir zady Hoş Habar diýip wagyz etse, oňa lagnat bolsun! ¹⁰ Indi men adamlaryň razyçylygyny gözleýärinmi ýa Hudaýyň razyçylygyny? Ýa-da adamlara ýaranjak bolýaryňmy? Men heniz hem adamlara ýaranyň bolsam, Mesihniň guly bolmadygymdyr.

Pawlus Mesihniň resuly

¹¹ Eý doganlar, meniň wagyz eden Hoş Habarymyň adamdan däl-digini size aýdýaryň. ¹² Çünki men ony bir adamdan alman, bir adamdan öwrenmän, Isa Mesihniň ylhamy arkaly aldym. ¹³ Çünki siz meniň

ýehudylykda geçen ýaşayşymy eşidensiňiz. Men Hudaýyň ýygna-gyna çendenaşa azar berip, ony weýran etdim. ¹⁴Atalarymyň döp-des-suryňa biçak yhlasly bolup, halkymda bolan ýaşdaşlarymyň köpüsinden ýehudylykda ozdum. ¹⁵Emma enemiň garnyndakam, meni seçip, Öz merhemeti bilen çagyran Hudaý, ¹⁶milletler arasynda Ony wagyz eder ýaly, Öz Ogluny mende aýan etmäge razy bolanda, men derrew et we gan bilen maslahatlaşman, ¹⁷Iýerusalime menden öň resul bolanlaryň ýanyna gitmän, Arabystana gitdim, soň hem Şama öwürüdim. ¹⁸Üç ýyldan soň Petrus* bilen tanyşmak üçin, Iýerusalime baryp, on bäs gün onuň ýanynda boldum. ¹⁹Ýöne Rebbiň dogany Ýakupdan başga resullaryň hiç birini görmedim. ²⁰Size näme ýazsam, ine Hudaýyň huzurynda ýalan sözlemeyärim. ²¹Onsoň Siriýa we Kilikiýa etrabyna gitdim. ²²Emma Ýahudanyň Mesihdäki ýygnaklary meniň özümü tanaman, ²³diňe: «Bize ozallar azar beren adam indi bir wagtlar özünüň weýran eden imanyny wagyz edýär» diýişip, ²⁴men sebäpli Hudaýy şöhratlandyrdyrdylar.

2-NJI BAP

Beýleki resullar Pawlusy kabul edýär

¹Onsoň on dört ýyldan soň, Titusy hem ýanyma alyp, Barnabas bilen ýene Iýerusalime rowana boldum. ²Men ylham bilen gitdim, biderek ýere ýortmaýyn ýa ýortan bolaýmaýyn diýip, olara, ylaýta-da, at-abraýlylara milletler arasynda wagyz eden Hoş Habarymy beýan etdim. ³Ýanymdaky Titus hem grekdigine garamazdan, sünnetlenmäge mejbur edilmedi. ⁴Bu ýagdaý bizi gul etjek bolup, Mesih Isadaky azatlygymyzy bilmek üçin ogrynça aramyza giren galp doganlar sebäpli ýüze çykdy. ⁵Hoş Habaryň hakykaty diňe siziň ýanyňyzda galsyn diýip, biz birsalym hem olara tabyn bolup baş egmedik. ⁶Emma at-abraýlylar – näme-de bolan bolsalar, maňa parhy yok, çünki Hudaý adamyň daş görnüşine bakmaýar – bu at-abraýlylar meniň aýdanlaryma hiç bir zat goşmadylar. ⁷Gaýtam tersine, Hoş Habary sünnetlilere wagyz etme işiniň Petrusa berlişi ýaly, sünnetsizlere wagyz etme işiniň-de maňa berlenini gördüler.

* 1:18 *Petrus* – in gadymy golýazmalarda: «Kifas».

⁸Sebäbi sünnetlilere resullyk etmegi üçin Petrusda işlän Hudaý ýehudy dällere resullyk etmek üçin hem mende işledi. ⁹Ýygnagyň diregleri hasaplanan Ýakup, Kifas we Ýahýa maňa berlen merhemeti aňanlarynda, şarikçiligimiz üçin maňa we Barnabasa sag ellerini berdiler. Şeydibem, biz özge milletler arasynda gitdik, olar hem sünnetlileriň arasynda gitmeli boldular. ¹⁰Olar diňe garyplary ýatlamagymyz islediler, men hem edil şony etmäge gaýrat edýärdim.

Pawlus Petrusa garşy çykýar

¹¹Emma Petrus Antakiýa gelende, günäli bolany üçin, men oňa aç-açan garşy çykdy. ¹²Çünki Ýakubyň ýanyndan käbir adamlar gelmezden öň, ol özge milletlerden bolanlar bilen nahar iýýärdi, ýöne ol adamlar gelenlerinde, Petrus gorkup, sünnetlilerden çekilip aýryldy. ¹³Onuň bilen birlikde beýleki ýehudylar hem ikiýüzlülük etdiler. Barnabas hem olaryň ikiýüzlüligine goşuldy. ¹⁴Men olaryň Hoş Habaryň hakykatyna görä dogry ýol bilen ýöremeyänlerini göremde, hemmeleriň önünde Petrusa şeýle diýdim: «Sen ýehudy bolup, ýehudy ýaly däl-de, özge milletlerden biri ýaly ýaşayan bol-saň, onda näme üçin özge milletleri ýehudy bolmaklyga mejbur edýärsiň?» ¹⁵Biz doga ýehudydrys, özge milletlerden bolan günäkärler däl-diris. ¹⁶Biz adamyň Mukaddes Kanunyň işlerini berjaý etmek bilen däl-de, diňe Isa Mesihe bolan iman bilen aklanýandygyny bilýäris. Şonuň üçin biz hem Kanun işlerini berjaý etmek bilen däl-de, Mesihe bolan iman bilen aklanar ýaly, Mesih Isa iman etdik. Sebäbi hiç kim diňe kanun işlerini berjaý etmek bilen aklanmaz. ¹⁷Mesihde aklanmak isläp, özümüz hem günäkär bolup çyksak, Mesih günäniň gullukçysy bolýarmy? Yok! ¹⁸Çünki ýykan zatlarymy gaýtadan diksem, özümü kanundan çykyjy edýärim. ¹⁹Sebäbi men Hudaý üçin ýaşar ýaly, kanun arkaly kanuna öldüm. ²⁰Mesih bilen birlikde haça çüýlendim. Indi men ýaşaman, eýsem, Mesih mende ýaşayar. Şindi tende geçiryän ýaşayşymy Hudaýyň meni söýen, meniň ugrumda Özünü pida eden Ogluna bolan iman bilen geçiryärim. ²¹Men Hudaýyň merhemetini yatramok, çünki aklanma kanun arkaly gazanylyan bolsa, onda Mesih biderek ýere ölendir.

3-NJI BAP*Mukaddes Kanun we iman*

¹ Eý, akmak galatýalyklar! Hakykata boýun bolmaz ýaly, sizi kim jadyлады? Isa Mesih haça çüýlenen hökmünde gözüniziň önünde suratlandyrylmadymy? ² Men sizden diňe şuny biljek bolýaryn: siz Mukaddes Ruhy Mukaddes Kanunyň işlerini berjaý etmek bilen aldyňyzmy ýa-da eşidenleriňize iman etmek bilen? ³ Siz beýle akmakmysyňyz? Ruh bilen başlap-da, indi adam güýji bilen soňlajak bolýarsyňyzmy? ⁴ Siz beýle görgüleri biderek ýere gördüňizmi? Dogrudan-da biderekmi? ⁵ Size Ruhy beren, araňyzda gudratlar görkezzen muny kanun işlerini berjaý edeniňiz üçin, eşidenleriňize iman edeniňiz üçin edýärmidi? ⁶ Meselem, «Ybraýym Hudaýa iman etdi, bu oňa dogrulyk saýyldy». ⁷ Şeýlelikde, şuny bilip goýuň: Ybraýymyň çyn ogullary iman getirenlerdir. ⁸ Mukaddes Ýazgy Hudaýyň milletleri imanlary arkaly aklajagyny önünden görüp, Ybraýyma: «Bütün milletlere sen arkaly bereket iner» diýip önünden buşlady. ⁹ Şeýle, iman edenler iman eden Ybraýym bilen bilelikde bereket tapdylar. ¹⁰ Kanun işlerine umyt baglaýanlaryň ählisi gargyş astynda, çünki: «Kanun kitabynda ýazylgy zatlary yzygiderli berjaý etmeyän adam lagnatlydyr» diýip ýazylgydyr. ¹¹ Hudaýyň önünde bolsa hiç kimiň kanun bilen aklanmaýanlygy aýdyňdyr, çünki «dogry adam iman bilen ýaşar»*. ¹² Emma kanun imandan däl, eýsem, «kim bu zatlary berjaý etse, olar arkaly ýaşar». ¹³ Ybraýymyň berekedi Isa Mesih arkaly milletlere iner ýaly, biz-de wada edilen Ruhy iman bilen alar ýaly, ¹⁴ Mesih biziň ugrumyzda gargalyp, bizi kanunyň gargyşyndan halas etdi. Çünki: «Dar agaçdan asylan kişi lagnatlydyr» diýip ýazylgydyr.

Mukaddes Kanun we Hudaýyň wadasy

¹⁵ Doganlar, adamlaryň oýlanyşyna görä aýdýaryn, hiç kim taslyklanan bir ähti, adamyňky hem bolsa, güýçden düşürüp bilmez ýa

* ^{3:11} Dogry adam iman bilen ýaşar – ýa-da: «Iman bilen aklanan adam ýaşar».

oňa bir zat goşup bilmez. ¹⁶ Wadalar Ybraýyma, onuň nesline berildi. Hudaý köplerine wada berýän ýaly, «nesillere» däl, eýsem, birine wada berip, «seniň nesliňe» diýýär. Bu-da Mesihdir. ¹⁷ Meniň aýtjak bolýanym şu: dört yüz otuz ýyl soňra gelen Mukaddes Kanun Hudaýyň önden Mesihe tassyklan ähtini güýçden düşürüp, berlen wadany ortadan aýrmaz. ¹⁸ Çünki miras kanuna bagly bolsa, onda wada bagly däl. Emma Hudaý mirasy beren wadasy bilen Ybraýyma berdi. ¹⁹ Onda Kanun nämä gerek boldy? Kanun özüne wada edilen, Ybraýymyň neslinden bolan Mesih gelyänçä, perişdeler arkaly aragynyň eli bilen düzgünleşdirilip, jenaýatlar sebäpli ähte goşuldy. ²⁰ Araçy diňe bir tarapa degişli däl, Hudaý bolsa birdir.

Mukaddes Kanunyň maksady

²¹ Kanun Hudaýyň beren wadalaryna garşymydyr? Ýok! Çünki ýaşayş bermegi başaryan bir kanun berlen bolsa, onda, dogrudan-da, dogrulyk kanuna bagly bolardy. ²² Emma Isa Mesihe bolan iman arkaly berlen wada iman getirenlere bolar ýaly, Mukaddes Ýazgy bütün dünýäni günäniň yesiri etdi. ²³ Biz bu iman gelmezden ön kanun astynda saklanyp, geljekki iman aýan bolýança, yesir edilipdik. ²⁴ Şeýlelikde, biz iman bilen aklanar ýaly, kanun Mesih gelyänçä, biziň terbiýeçimiz boldy. ²⁵ Iman geleni üçin, biz indi terbiýeçiniň gol astynda däl. ²⁶ Çünki siziň hemmähiz Mesih Isa bolan imanyň arkaly Hudaýyň ogullarysyz. ²⁷ Sebäbi Mesihe çokundyrylanlaryňyzyň bary Mesihi geýindi. ²⁸ Ýehudy, grek, gul, azat, erkek ýa aýal ýok, siziň baryňyz Mesih Isada birsiniňiz. ²⁹ Mesihiňki bolsaňyz, onda Ybraýymyň nesli, berlen wada boýunça mirasçysyňyz.

4-NJI BAP

¹ Emma şuny aýdaýyn: mirasçy hemmähiz agasy hem bolsa, ýaşka guldandan parhy ýokdur. ² Ol atasynyň bellän wagtyna çenli, hos-sarlarynyň, wekilleriniň gol astynda bolýandyr. ³ Biz hem, şonuň ýaly, çagakak dünýäniň ýöntem ýörelgeleriniň guludyk. ⁴ Ýöne wagty dolanda, biz ogulluk hakyny alar ýaly, ⁵ Mukaddes Kanun astyndakylary azatlyga yetirsin diýip, Hudaý kanun astynda aýaldan doglan Ogluny ýollady. ⁶ Ogullardygyňyz üçin hem Hudaý Öz

Oglunyň, «Abba, Ata!» diýip seslenýän Ruhuny siziň* ýüregiňize gönderdi. ⁷ Şeýlelikde, sen indi gul däl-de, ogulyň. Ogul bolsaň, onda Isa Mesih arkaly Hudaýyň hem mirasçysyň**.

Pawlusyň galatýalylyar barada gaýgysy

⁸ Ýöne welin, ozal Hudaýy tanamaýarkaňyz öz tebigatlary boýunça Hudaý dällere gulluk etdiňiz. ⁹ Indi bolsa Hudaýy tanap, has hem Hudaý tarapyndan tanalyp-da, nähili bu ejiz, dereksiz yörelgelere ýüzlenýärsiňiz? Bulara täzedan gulluk etjek bolýarsyňyzmy? ¹⁰ Aýratyn günler, aýlar, pasyýllar we ýyllar belleýärsiňiz. ¹¹ Men siz hakda biderek ýere zähmet çeken bolaýmaýyn diýip, siziň üçin gorkýaryn. ¹² Eý doganlar, size ýalbarýaryn, meniň ýaly boluň. Çünki men hem siziň ýaly boldum, siz maňa hiç bir erbetlik etmediňiz. ¹³ Hoş Habary size ilkinji gezek ten ejizligi sebäpli wagyz edenimi bilýänsiňiz. ¹⁴ Siz tendäki synagymy*** äsgermezlik etmän, ýigrenji görmän, meni Hudaýyň bir perişdesi ýaly, Mesih Isa ýaly kabul etdiňiz. ¹⁵ Indi siziň şol bagtyýarlygyňyza näme boldy? Çünki men siziň üçin güwä geçýärim: eliňizden gelse, öz gözünüzi hem oýup, maňa bererdiňiz. ¹⁶ Şeýlelikde, gepiň dogrusyny aýtmak bilen, men siziň duşmanyňyz boldumy? ¹⁷ Ol adamlar size ýagşy niýet bilen yhlas etmän, eýsem, siz özlere yhlas eder ýaly, bizden aýyrjak bolýarlar. ¹⁸ Niýet ýagşy bolsa, diňe meniň ýanyňyzda bolan wagtyň däl-de, hemişe yhlasly bolmak ýagşydyr. ¹⁹ Balalarym, Mesih sizde şekillenýänçä, men siziň üçin ýene dogurma agyrysyny çekýärim. ²⁰ Şu wagtyň ýanyňyzda bolup, sesi mi bir gataldyp bilsedim! Çünki size näme etjegimi bilmeýärim.

Hajar bilen Saranyň galdyran nusgasy

²¹ Kanun astynda bolmak isleýän siz maňa aýdyň: kanuna gulak asmaýarsyňyzmy? ²² Çünki: «Ybraýymyň biri gyrnakdan, ýene biri

* 4:6 *Siziň* – iň gadymy golýazmalarda: «biziň».

** 4:7 *...Isa Mesih arkaly Hudaýyň hem mirasçysyň* – iň gadymy golýazmalarda: «Hudaý seni mirasçy hem edendir».

*** 4:14 *Siz tendäki synagymy...* – iň gadymy golýazmalarda: «Ýagdaým siziň üçin bir synag bolsa-da, meni...».

azat aýalyndan bolan iki ogly bardy» diýip ýazylygydyr. ²³ Gyrnakdan bolan ogul tene görä, azat aýaldan bolan ogul hem berlen wada görä doglupdy. ²⁴ Bu ýerde bir meňzetme bardyr. Sebäbi bu aýallar iki ähtdir: biri Sina dagyndan bolup, gulluk üçin ogul dogran Hajardyr. ²⁵ Hajar Arabystanda bolan Sina dagydyr, häzirkiki Ýerusalime meňzeşdir, çünki ol ogullary bilen gulçulyk edýär. ²⁶ Ýöne ýokarky Ýerusalim azatdyr, hemmämiziň* enemiz oldur. ²⁷ Sebäbi: «Şatlan, eý önelgesiz aýal, dogurma agyrysyny bilmeyän, batly seslen, gygyr! Çünki taşlanan aýalyň çagalary ärlü aýalyňkydan köpdür» diýip ýazylygydyr. ²⁸ Doganlar, biz** hem Yshak ýaly berlen wadanyň perzentleridir. ²⁹ Şol wagtyň tene görä doglan Ruha görä doglana nähili azar beren bolsa, şu wagtyň hem şeýle. ³⁰ Emma Mukaddes Ýazgy, gör, näme diýýär: «Gyrnagly hem onuň ogluny taşla, çünki gyrnagly ogly azat aýalyň ogly bilen bile miras almaz». ³¹ Eý doganlar, biz gyrnagly däl-de, azat aýalyň oglanlarydyrys.

5-NJI BAP

Azatlygyňyzy goran

¹ Şeýlelikde, Mesihni bize beren azatlygynda berk duruň, gulçulyk boýuntyrygyny gaýtadan saldyрмаň. ² Ine, men Pawlus size diýýärim, sünnetlenseňiz, Mesihni size hiç bir peýdasy degmez. ³ Men ýene-de sünnetlenen her bir adamyň Mukaddes Kanuny bütinleý berjaý etmäge borçludygyna güwä geçýärim. ⁴ Kanun bilen aklanjak bolýan siz Mesihden aýryldyňyz, Hudaýyň merhemetinden mahrum bolduňyz. ⁵ Çünki biz aklanma umydyna iman bilen Ruh arkaly garaşýarys. ⁶ Çünki Mesih Isada sünnetli ýa sünnetsiz bolmak hiç bir zady başaryan däldir, diňe söýgi bilen işleýän iman ähmiýetlidir.

⁷ Siz oňat ylgaýardyňyz, hakykata bagly galmagyňyza kim päsgel berdi? ⁸ Nähili aldawa düşdüňiz? Bu sizi çagyran Hudaý tarapyndan bolan däldir. ⁹ Bir bölek hamyрмаýa bütin hamyry turşadýandyr. ¹⁰ Başga hili oýlanmajagyňyza meniň Rebde ynamym bar. Akylyňyzy çaşyran kim bolsa bolsun, jezasyny çeker.

* 4:26 *Hemmämiziň* – iň gadymy golýazmalarda: «biziň».

** 4:28 *Biz* – iň gadymy golýazmalarda: «siz».

¹¹ Eý doganlar, men heniz hem sünnetliligi wagyz edýän bolsam, onda näme häzir-de kowalanýaryn? Beýle bolsa, haç böwedi aradan aýrylardy! ¹² Sizi biynjalyk edenler özlerini agta etsin!

Günäli ten we Mukaddes Ruh

¹³ Eý doganlar, siz azatlyga çagyryldyňyz, ýöne bu azatlygy günäli teniň nepi üçin ulanman, biri-biriňize söýgi bilen gulluk ediň. ¹⁴ Çünki bütin kanun şu ýeke sözde jemlenendir: «Goňşyňy özüň ýaly söý!» ¹⁵ Biri-biriňizi çeynäp, iýýän bolsaňyz, onda biri-biriňizi ýok etmegiňizden habardar boluň. ¹⁶ Ine, men diýýärim, Ruhda geziň, şonda teniň höweslerini ýerine ýetirmersiňiz. ¹⁷ Çünki ten Ruha garşy bolana, Ruh hem tene garşy bolana höwes edýändir. Siz isläniňizi etmez ýaly, bular bir-birlerine garşydyr. ¹⁸ Ruh size ýol görkezýän bolsa, onda kanun astynda dälisiňiz. ¹⁹ Ten işleri bellidir. Olar zynahorlyk, murdarlyk, ahlaksyzlyk, ²⁰ butparazlyk, jadygöýlük, duşmanlyk, dawa, görüpçilik, gahar, jenjel, bölünişik, pyrgalar, ²¹ içigaraçylyk, adam öldürmeklik, serhoşluk, aýşy-eşret we şunuň ýaly zatlardyr. Bulary edýänleriň Hudaýyň Patşalygyny miras almajagyny ozal aýdyşym ýaly, ýene-de aýdýaryn. ²² Ruhuň miwesi bolsa söýgi, şatlyk, parahatlyk, sabyr, mähribanlyk, ýagşylyk, sadyklyk, ²³ ýumşaklyk we nebsiňe buýurmaklykdyr. Bu zatlara garşy çykýan kanun ýokdur. ²⁴ Mesih Isa degişli bolanlar bedeni hyjuw hem höwesleri bilen birlikde haça çüýlänidir. ²⁵ Ruha görä ýaşaýan bolsak, onda Ruha görä-de gezeliň. ²⁶ Biri-birimizi gaharlandyryp, bir-birimize içigaraçylyk edip şöhratparaz bolmalyň.

6-NJY BAP

Ýagşylyk etmekden ýadamalyň

¹ Eý doganlar, bir adam bir ýazyk üstünde tutulsa, Ruha uýan siz beýle adamy ýumşaklyk ruhy bilen dogry ýola getiriň. Sen hem synalmaz ýaly, özüňe seret. ² Birek-biregiň yüküni göterip, Mesihiniň kanunyny berjaý ediň. ³ Çünki bir adam hiçkä özüni bir zatdyr öýtse, öz-özünü aldaýandyr. ⁴ Her kişi öz işini derňesin. Onsoň onuň başga biri hakda däl-de, özi hakda magtanjy bolar. ⁵ Sebäbi her kim öz yüküni özi göstermelidir. ⁶ Hudaýyň sözünü öwrenen öwreden

bilen ähli ýagşylyklary paýlaşsyn. ⁷ Aldanmaň, Hudaý Özünü ýañsýladýan dälidir! Adam näme ekse, şony orar. ⁸ Çünki öz günäli teninde ekin eken tenden çüýreme orar, Ruhda eken bolsa Ruhdan ebedi ýaşaýyş orar. ⁹ Ýagşylyk etmekden ýadamalyň, çünki gowşamasak, wagtynda orarys. ¹⁰ Şeýlelikde, wagt barka hemmelere, ylaýta-da imanlylar içersine ýagşylyk edeliň.

Duýduryşlar we salamlar

¹¹ Ine, men öz elim bilen size nähili uly harplar bilen ýazýaryn! ¹² Tende gowy görnesi gelýänler diňe Mesihiniň haçy üçin azar görmez ýaly, sizi sünnetlenmäge mejbur edýändir. ¹³ Çünki sünnetlileriň özi-de kanuny berjaý etmän, eýsem, siziň teniňiz bilen magtanmak üçin sünnetlenmegiňizi isleýärler. ¹⁴ Men hiç haçan Rebbimiz Isa Mesihiniň haçyndan başga bir zat bilen magtanmaryn. Ol haç arkaly dünýä maňa haça çüýlenendir, men hem dünýä haça çüýlenendirin. ¹⁵ Çünki Mesih Isada sünnetlilik ýa sünnetsizlik möhüm däl, diňe täzeden ýaradylyş möhümdir. ¹⁶ Bu kada uýanlaryň baryna, Hudaýyň Ysraýylyna parahatlyk we rehim bolsun! ¹⁷ Mundan beýläk hiç kim maňa zähmet bermesin! Çünki men Reb Isanyň ýaralarynyň yzlaryny tenimde göterýärim. ¹⁸ Eý doganlar, Rebbimiz Isa Mesihiniň merhemeti siziň ruhuňyz bilen bolsun! Omyn.

PAWLUSYŇ EFESLILERE HATY

1-NJI BAP

¹ Hudaýyň islegi bilen Mesih Isanyň resuly bolan men Pawludan Efesdäki mukaddeslere, Mesih Isa imany bolanlara salam!
² Atamyz Hudaý, Reb Isa Mesih size merhemet etsin, parahatlyk bersin!

Mesihdäki ruhy patalar

³ Bize Mesihde her hili ruhy pata bilen Gökdäki älemlerde pata beren Rebbimiz Isa Mesihni Hudaýy hem Atasyna alkys bolsun!
⁴ Ol Öz öňünde söygüde mukaddes, müýnsüz bolmagymyz üçin, dünýä gurulmazdan öň bizi Mesihde saýlady. ⁵ Söýgüli Oglunda* bize beren şöhratly merhemetiniň öwgüsi üçin, ⁶ bizi Öz ýagşy niýetli islegine görä, Mesih arkaly öňünden Özi üçin ogullyga belledi. ⁷ Onuň bütün akyldarlyk we düşünje bilen üstümize boletin ýagdyran merhemetiniň baýlygy saýasynda, ⁸ biz Mesihde Onuň gany arkaly gutulyşa, ýazyklarymyzyň bagyşlanmagyna eýediris. ⁹ Ol Mesihde öňden bellän ýagşy niýetine görä, Öz isleginiň syrny açdy. ¹⁰ Bu taslama görä, wagty dolanda, Hudaý Gökde hem ýerde bolan bar zatlary Mesihde birleşdirer. ¹¹ Herki zady Öz isleginiň karary boýunça emele getiren Hudaýyň maksadyna görä öňünden bellenip, ¹² Mesihe öňden umyt baglan biz Onuň şöhratynyň tarypy üçin yaşar ýaly, Onda saýlandyk. ¹³ Siz hem hakykat sözüni, gutulyşyňyzyň Hoş Habaryny eşidip, Oňa iman getireniňizde,

* 1:5 *Söýgüli Oglunda* – grekçede: «Söýgülisinde».

wada edilen Mukaddes Ruh bilen Onda möhürlendiňiz. ¹⁴ Hudaýyň şöhratynyň öwgüsi üçin Oňa degişli bolanlar gutulýança, Ruh biziň mirasymyzyň girewidir.

Pawlusyň imanlylar baradaky dogasy

¹⁵ Munuň üçin, Reb Isa bolan imanyňyzy, ähli mukaddeslere bolan söýgüňizi eşdelim bári, ¹⁶ siziň üçin dyngysyz şükür edip, sizi dogalarymda ýatlaýaryn. ¹⁷ Rebbimiz Isa Mesihni Hudaýy, şöhratly Ata Özüni tanamakda size akyldarlyk hem ylham ruhuny bersin diýip doga edýärim. ¹⁸ Onuň çakylygynyň beren umydyňy, mukaddeslerdäki mirasynyň şöhratly baýlygyny, ¹⁹ biz iman edenlerde bolan güýjüniň biçak uludygyny biler ýaly, ýuregiňiziň gözleri aýdyňlansyn diýip doga edýärim. ²⁰ Bu güýç Mesihni ölümden direldip, Gökdäki älemlerde Öz sagynda oturdanynda Hudaýyň Onda işleden güýçli gudratynyň işleýşine meňzeşdir. ²¹ Mesih her hökümdarlykdan, ygtyýarlylykdan, gudrat we häkimiýetden, diňe bir şu döwürde däl, eýsem, geljek döwürde-de tutuljak her atdan has belentdir. ²² Hudaý bar zady Onuň aýaklary astyna tabyn edip, Ony bütün zatlara baş bolar ýaly, imanlylar ýygnagyna berdi. ²³ Ýygnak Onuň tenidir, her zady her taýdan dolduranyň dolulygydyr.

2-NJI BAP

Ölümden ýaşayşa gowuşdyk

¹⁻² Siz bir wagtlar içinde gezýän ýazyk we günäleriňiz zerarly ölüdiňiz. Bu dünýäniň gerdişine, söz diňlemeyän adamlarda häzir işleýän ruhuň, ýagny howadaky erbet güýçleriň hökümdaryna* uýardyňyz. ³ Bir wagtlar biziň hemmämiz günäli teniň, aklyň islegini kanagatlandyryp, tenimiziň höweslerine görä olaryň arasynda ýaşapdyk, tebigatymyz boýunça beýlekiler ýaly, gahar-gazaba sezewar bolan adamlardy. ⁴ Emma rehime baý Hudaý bizi çäksiz söýgi bilen söýýänligi üçin, ⁵ ýazyklarymyz zerarly öli hem bolsak, Mesih bilen bilelikde direldi. Siz Onuň merhemeti bilen gutuldyňyz. ⁶ Hudaý Mesih Isada bize bolan mähribanlygyndaky merhemetiniň

* 2:1-2 *Howadaky erbet güýçleriň hökümdary* – şeytan.

çäksiz baýlygyny geljek döwürlerde görkezmek üçin, ⁷ Mesih Isada bizi Onuň bilen direldip, Gökdäki älemlerde oturtdy. ⁸ Siz iman arkaly merhemet bilen gutuldyňyz. Bu siziň öz tagallaňyz däl, Hudaýyň sylagydyr. ⁹ Hiç kim magtanmaz ýaly, oňat işlere-de bagly däldir. ¹⁰ Çünki biz Hudaýyň önden taýýarlan oňat işlerinde gezer ýaly, Onuň Mesih Isada ýaradylan eseridiris.

Hudaýyň täze ýygnagy

¹¹ Şonuň üçin bir wagtlar özge milletlerden dogan, tende adam eli bilen emele gelen sünnetlilik bilen sünnetli diýip atlandyrylanlar tarapyndan sünnetsiz diýlen siz, ¹² şol wagtlar Mesihsiz, Ysraýyla raýatlykdan mahrum, wadanyň ähtlerine ýat, umytsyz, dünýäde Hudaýsyz bolandygyňyzy ýada salyň. ¹³ Bir wagtlar Hudaýdan daş bolan siz indi Mesih Isada, Mesihniň gany saýasynda Oňa ýakyn bolduňyz. ¹⁴ Çünki Ol biziň parahatlygymyzdyr. Ol iki tarapy birleşdirip, aradaky diwary, duşmançylygy Öz teni bilen ýykdy. ¹⁵ Tabşyryklardan ybarat buýruklar kanunyny ýatyrdy. Ol muny Özünde ikisinden bir täze adam ýaradyp, parahatlygy berkarar etmek, ¹⁶ duşmançylygy haçda öldürip, haç arkaly bir tende ikisini Hudaý bilen ýaraşdyrmak üçin etdi. ¹⁷ Mesih gelip, daşdaky size hem ýakındakylara parahatlygy yglan etdi. ¹⁸ Çünki biziň ikimiziň bir Ruhda Ol arkaly Atanyň huzuryna çykara ýolumyz açykdyr. ¹⁹ Şeýlelikde, siz indi ýat, mysapyr däl-de, mukaddesleriň watan-daşy bolup, Hudaýyň maşgalasyna degişlisiňiz. ²⁰ Isa Mesihniň Özi burç daşy bolup, siz resullaryň, pygamberleriň düýp-teýkarynda bina edildiňiz. ²¹ Bütün ymarat Rebde bir mukaddes ybadathana bolsun diýip, Onda örülýär, beýgelyär. ²² Siz hem Ruhda Hudaýyň mesgeni bolmak üçin, bilelikde Mesihde bina edilyärsiňiz.

3-NJI BAP

Pawlusa aýan bolan syr

¹ Şu sebäpli, siz özge milletler ugrunda Mesih Isanyň bendisi bolan men Pawlus siziň üçin doga edýärin. ² Hudaýyň siziň üçin maňa beren merhemetiniň wekilliginden siziň habaryňyz bardyr. ³ Ozal hem size gysgaça ýazyşym ýaly, Mesihniň syry maňa ylham

arkaly aýan boldy. ⁴ Bu haty okanyňyzda, meniň bu syra düşünyänligimi aňarsyňyz. ⁵ Ine, Hudaýyň mukaddes resullaryna, pygamberlerine Ruh arkaly aýan edilişi ýaly, öňki nesillere bildirilmedik bu syr şeýle: ⁶ Özge milletler hem mirasa şarikdir, olar hem bir teniň agzalary bolup, Hoş Habar arkaly Mesih Isada berlen wada şarikdir. ⁷ Men Hudaýyň güýjüniň işleýşi boýunça özüme berlen merhemetiniň sylagy saýasynda şol Hoş Habaryň gullukçysy boldum. ⁸ Mesihniň akyl ýetmez baýlygyny milletlere wagyz etme, ⁹ bar zatlary Isa Mesih arkaly ýaradan Hudaýdaky ezelden gizlin syryň nähili düzgünleşdirilişini ähli adamlara aýdyňlaşdyрма merhemeti ähli mukaddesleriň iň ähmiýetsizi bolan maňa berildi. ¹⁰ Bu – Hudaýyň köp taraply akylдарlygy, Onuň başlangyçdan Rebbimiz Isa Mesihde edinen maksadyna görä, ¹¹ imanlylar ýygnagy arkaly asmandaky älemde bolan hökümdarlara, ygtyýarlara bildiriljek bolup edildi. ¹² Biz Mesihe bolan imanymyz arkaly Ondan gaýrat alyp, Hudaýa ýakynlaşmaga ynamlydyrys. ¹³ Şonuň üçin siziň ugruňyzda görýän muşakgatlarym zerarly ruhdan düşmäh diýip, sizden haýyş edýärin. Meniň muşakgatlarym size şöhrat gazandyrar.

Mesihniň söýgüsini tanamak

¹⁴⁻¹⁵ Şoňa görä-de, Ýerde-Gökde her maşgalanyň adyny Özünden alan Rebbimiz Isa Mesihniň Atasynyň* önünde dyza çöküp, ¹⁶ Mesih iman arkaly yürekleriňizde ýaşar ýaly, ¹⁷ Ol şöhratynyň baýlygyna görä, Öz Ruhly arkaly sizi içki häsiýetiňizde gudrat bilen güýçlendirsin diýip dileg edýärin. ¹⁸ Şeýlelikde, Hudaýyň bütün dolulygy bilen dolar ýaly, söýgüde kök urup, düýp tutup, hemme mukaddesler bilen bilelikde Mesihniň söýgüsiniň nähili giň, uzyn, belent we çuňňurdygyna düşünmegi, ¹⁹ bilimden ýokary çykan bu söýgini tanamagy başarmagyňyz üçin dileg edýärin. ²⁰ Bizde işleýän gudratyna görä, her haýyşymyzdan, oýlanyşymyzdan has ýokary zatlary etmegi başaryan Hudaýa, ²¹ imanlylar ýygnagynda, Mesih Isada bütün nesillerden nesillere ebedilik şöhrat bolsun! Omyň.

* 3:14-15 *Rebbimiz Isa Mesihniň Atasynyň* – iň gadymy golýazmalarda: «Atanyň».

4-NJI BAP*Ruhuň birligini goraň*

¹ Şeýlelikde, Reb ugrunda bendi bolan men sizden çagyrylyşyňyza mynasyp gezmegi haýyş edýärim. ² Pes göwünlilik, ýumşaklyk bilen, sabyr hem söýgi bilen birek-birege sabyr-takatly boluň. ³ Ruh-ň birligini parahatlyk bagy bilen goramaga gaýrat ediň. ⁴ Çagyrylanyňyzda bir umyda çagyrylyşyňyz ýaly, ten bir, Ruh bir, ⁵ Reb bir, iman bir, çokundyrys birdir. ⁶ Hemme zadyň üstünde, hemme zat arkaly we hemmähizde* bolan hemmäniň Hudaýy hem Atasy birdir.

⁷ Biziň her birimize Mesihniň sylagynyň ölçegine görä merhemet berildi. ⁸ Munuň üçin: «Belentlige çykyp, tussaglary yzyna tirkedi. Adamlara sylaglar berdi» diýilýär. ⁹ Ine, bu «çykdy» sözi, Mesih öňürti aşak, ýer ýüzüne indi diýmek dälmi, näme? ¹⁰ Inen-de, ähli zady doldurmak üçin bütün Gögün depesine çykan-da birdir. ¹¹ Biziň hemmämiz imanda, Hudaýyň Ogluny tanamada birlige, kämillige, Mesihniň dolulygyndaky yetişenlik derejä yetýänçäk, ¹² mukaddeslere gulluk etme wezipesini berjaý etmek üçin, Mesihniň bedeniniň abatlanmagy üçin, ¹³ Ol käbirleri resul, käbirleri pygamber, käbirleri Hoş Habarçy, käbirleri çopan, käbirleri öwrediji edip belledi. ¹⁴ Ol muny biz mundan beýläk adamlaryň aldawçylygy, azaşdyryjy hileler gurmakdaky ökdelligi arkaly her taglymatyň ýeli bilen kowulýan, eýläk-beýläk iteklenýän çagalar bolman, ¹⁵ eýsem hakykaty söýgi bilen aýdyp, bedeniň Başı bolan Mesihe baka her ugurdan ösmegimiz üçin etdi. ¹⁶ Bütün beden her bognuň kömegi bilen baglanyp birikdirilýär, her agzanyň kadaly işleýşi bilen Onuň saýasynda söýgüde ösüp abatlanýar.

Köne we täze ýaradylyş

¹⁷ Munuň üçin men muny aýdyp, Rebbiň adyndan size duýdurş berýärim: mundan beýläk, özge milletleriň gezişi ýaly, olaryň boş pikirlerine eýerip gezmän. ¹⁸ Olar yürekleriniň gatylygy zerarly, içlerindäki nadanlyk üçin Hudaýyň yaşaýşyna yat boldular,

* 4:6 *Hemmähizde* – iň gadymy golýazmalarda: «hemme zatda».

aň-düşünjeleri garaňkyrady. ¹⁹ Bütün duýgularyny ýitirip, açgözlük bilen her hili hapa işi yerine ýetirip, özlerini ahlaqsyzlyga berdiler.

²⁰ Emma siz Mesihi beýle öwrenen dälisiňiz. ²¹ Siz, elbetde, Isa hakda eşidensiňiz, Ondaky hakykat boyunca Onuň ýolunda tälim alansyňyz. ²² Şunluk bilen, öňki yaşaýşyňyza degişli bolup, al-dawçy höwesler bilen çüýrän köne ýaradylyşy egniňizden çykaryň. ²³ Pikirleriňiziň ruhunda täzeleniň. ²⁴ Çyn dogrulyk hem mukaddeslikde Hudaýyň meňzeşliginde döredilen täze ýaradylyşy geýniň. ²⁵ Ýalany egniňizden çykaryp, her biriňiz öz goňşyňyza hakykaty aýdyň. Çünki biziň hemmämiz bir bedeniň agzalarydyrys. ²⁶ Gaharlanyň, yöne günä etmän. Gaharyňyzyň üstüne gün yaşmasyn. ²⁷ Iblise ýol bermän. ²⁸ Ogrulyk eden indi ogrulyk etmän, gaýtam, mätäje paýlamaga zady bolar ýaly, öz eli bilen zähmet çekip, oňat iş etsin. ²⁹ Agzyňyzdan hiç haçan hapa söz çykarman, gaýtam, eşidenler peýdalanar ýaly, gerekli abatlyk üçin oňat sözler aýdyň. ³⁰ Hudaýyň Mukaddes Ruhuny gamgyn etmän. Siz gutulyş günü üçin, ol Ruh bilen möhürlenensiniňiz. ³¹ Her ýamanlyk bilen birlikde her hili kine, gahar, gazap, galmagal we ýamanlama sizden daş bolsun. ³² Biri-biriňize mähriban, gamhor boluň, Hudaýyň sizi Mesihde bagyşlaýşy ýaly, siz hem biri-biriňizi bagyşlaň.

5-NJI BAP

¹ Şeýlelikde, söýgüli çagalar ýaly bolup, Hudaýdan görelde alyň. ² Mesih bizi nähili söýen bolsa, Özünü biziň üçin atyr ysly sowgat, gurban hökmünde Hudaýa hödürlän bolsa, onda siz hem söýgüde geziň. ³ Zynanyň, her hili hapalyk ýa açgözlügiň aranyzda ady-da agzalmasyň. Beýle zatlar mukaddeslere ýaraşýan däldir. ⁴ Aranyzda edepsizlik, ýañralyk, ýakymсыз ýañs bolmasyn. Bular ýaraşykly däldir. Munuň deregine şükür edilsin. ⁵ Şuny bilip goyuň, hiç bir ahlaqsyzyň, hapanyň ýa-da butparaz açgözüň Mesihniň we Hudaýyň Patşalygynda mirasy ýokdur. ⁶ Hiç kim sizi boş sözler bilen aldamasyn, çünki Hudaýyň gazaby söz dinlemeýänleriň başyna şu zatlar zerarly gelyändir. ⁷ Şonuň üçin olar bilen gatnaşyk etmän.

Yşykda geziň

⁸ Siz bir wagtlar garaňkylykdyňyz, ýöne indi Rebde ýşyksyňyz. Ýşyga degişli ynsanlar bolup geziň. ⁹ Çünki Ruhun* miwesi her hili ýagşylykdan, dogrulykdan we hakykatdan ybaratdyr. ¹⁰ Rebbiň pisindî oturjak zady aňlajak boluň. ¹¹ Garaňkylygyň miwesiz işlerine gatysmaň, gaýtam, olary paş ediň. ¹² Garaňkylykdakylaryň ogryňça edýän zatlaryny aýtmak aýypdyr. ¹³ Ýöne ýşygyň paş eden ähli zady görner. Çünki ähli zady äşgär edýän ýşykdyr. ¹⁴ Şonuň üçin: «Oýan, eý uka giden! Ölümden direl! Mesih saňa ýşyk saçar» diýilýär. ¹⁵ Şeýlelikde, akylsyzlar ýaly däl-de, akyldarlar ýaly, ünsünizi dykgatly gezmäge gönükdiriň**. ¹⁶ Pursatdan peýdalanyň, çünki günler ýamandyr. ¹⁷ Munuň üçin akmak bolman, Rebbiň isleginiň nämedigine düşüniň. ¹⁸ Şerapdan serhoş bolmaň, onda edepsizlik bardyr, Ruhdan doly boluň. ¹⁹ Biri-biriňize mezmurlar, öwgüli aýdymalar, ruhy nagmalar aýdyň, tüys ýürekden Rebbe sazlar çalyň, nagmalar düzüň. ²⁰ Hemişe ähli zat üçin Rebbimiz Isa Mesihniň ady bilen Ata Hudaýa şükür edip,

Är-aýal gatnaşygy

²¹ Mesihe bolan uly hormatyňyz bilen birek-birege tabyn boluň. ²² Eý aýallar, Rebbe tabyn bolýan ýaly, äriňize tabyn boluň. ²³ Çünki Mesihniň bedeniň Halasgäri bolup, imanlylar ýygnagynyň başy bolşy ýaly, erkek hem aýalyň başydyr. ²⁴ Imanlylar ýygnagynyň Mesihe tabyn bolşy ýaly, aýallar-da herki zatda öz ärine tabyn bolsun. ²⁵ Eý ärler, Mesihniň imanlylar ýygnagyny söýşi ýaly, siz hem aýalyňyzy söýüň. ²⁶ Mesih imanlylar ýygnagyny suw bilen ýuwup, Hudaýyň sözi bilen tämizläp, mukaddes etmek üçin, ²⁷ ony Özüne tegmilsiz, ýygrytsyz ýa-da şoňa meňzeş zatlarsyz şöhratda hödürlemek üçin, ýygnagyň mukaddes hem müýnsüz bolmagy üçin, onuň ugrundan Özüni pida etdi. ²⁸ Şunuň ýaly hem ärler aýalyny öz

* 5:9 *Ruhun* – in gadymy golyazmalarda: «yşygyň».

** 5:15 *Ünsünizi... gönükdiriň* – in gadymy golyazmalarda: «akyldarlar ýaly gezmegiňize dykgatly nazar salyň».

teni kimin söýmelidir. Aýalyny söýýän özüni söýýändir. ²⁹ Çünki hiç kim hiç haçan öz tenini yigrenmän, gaýtam, Mesihni imanlylar ýygnagyny edişi ýaly, ony iýmitlendirip timarlaýandyr. ³⁰ Çünki biz Onuň etinden, süňkünden bolup, Onuň bedeniniň agzalarydyrys. ³¹ «Şol sebäpden hem erkek ata-enesini goýup, aýaly bilen höwürüger we ikisi bir ten bolar». ³² Bu syr uly, ýöne men Mesih barada, imanlylar ýygnagy barada gürrüň edýärim. ³³ Şeýlelikde, her biriňiz aýalyňyzy özüňiz ýaly söýüň, aýal hem ärini sylasyn.

6-NJY BAP*Maşgala gatnaşygy*

¹ Eý çagalar, Rebde ene-ataňyzyň sözlerine gulak asyň, çünki bu dogrudyr. ² «Ýagşylyk görüp, ýer yüzünde ýaşyň uzak bolar ýaly, ataňy, eneňi syla». ³ Wada bilen berlen ilkinji buýruk şudur. ⁴ Eý atalar, siz hem çagalaryňyzy gaharlandyрман, olary Rebbiň terbiýe hem öwüdi bilen ulaldyň.

Gul-hojaýyn gatnaşygy

⁵ Eý gullar, dünýädäki hojaýynyňyzyň sözüne, Mesihniň sözüne gulak asýan ýaly, gorky, titreme we akýüreklik bilen gulak asyň. ⁶ Adama ýaranjak bolýanlar ýaly, göze hoş görünsin diýip, iş bitirmän, eýsem, Mesihni gullary hökmünde Hudaýyň islegini ýürekden berjaý ediň. ⁷ Adamlara däl-de, Rebbe gulluk edýän ýaly, ýagşy niýet bilen gulluk ediň. ⁸ Çünki gul bolsun, azat bolsun, her kimiň eden her ýagşylygynyň Rebden gaýtjagyny bilýänsiňiz. ⁹ Eý hojaýynlar, siz hem gullaryňyza şeýle ediň, olara gorky salmaň. Çünki olaryň hem öz Rebbiňiziň Gökdedigini, Onuň tarapgöýlik etmeýänini bilýänsiňiz.

Hudaýyň beren ýaraqlary

¹⁰ Mahlasy, Rebde, Onuň üstün gudratynda güýçleniň. ¹¹ Iblisniň hilelerine garşy durup biler ýaly, Hudaýyň ähli yaraqlaryny dakynyň. ¹² Çünki biziň söweşimiz adamlara garşy däl-de, hökümdarlara garşy, ygtyýarlylara garşy, bu garaňky dünýäniň häkimiyetlerine garşy, ýamanlygyň Gökdeki ruhy gudratlaryna garşydyr. ¹³ Şonuň

üçin ýaman günde garşylyk görkezmeği, zerur bolan her zady edeňizden soň, ýeriňizde durmagy başarar ýaly, Hudaýyň ähli ýaraglaryny ele alyň. ¹⁴ Şeýlelikde, biliňizi hakykat bilen guşap, egniňize dogrulyk sowudyny geýip, ¹⁵ aýaklaryňyza bolsa parahatlyk getirýän Hoş Habary wagyz etme taýynlygyny geýip, ýeriňizde duruň. ¹⁶ Bularyň ählisiniň üstesine-de, iman galkanyny ele alyň! Onuň bilen şeýtanyň bütin otly oklaryny öçürmeği başararsyňyz.

¹⁷ Gutulyş tuwulgasyny, Hudaýyň sözi bolan Ruhuň gyljyyny alyň. ¹⁸ Her hili doga we dileg bilen, hemişe Ruhda doga ediň. Şu maksat bilen bütin mukaddesler üçin ýalbaryp, durnuklylykda hüşgär boluň. ¹⁹ Ugrunda zynjyr bilen bagly bolup, ilçilik edýän Hoş Habarymyň syryny batyrgaýlyk bilen wagyz etmek üçin, agzamy her açanymda gerekli sözler berler ýaly, meniň üçin hem doga ediň. ²⁰ Hoş Habary bolmalysy ýaly batyrgaýlyk bilen bildirmegim üçin doga ediň.

Salamlar

²¹ Meniň nähilidigimi, näme edýänimi siz biler ýaly, söýgüli doganymyz, Rebbiň sadyk hyzmatkari Tihikus size bar zady aýdar. ²² Ine, şunuň üçin hal-ýagdaýymyzy biliň, ol ýüregiňize teselli bersin diýip, Tihikusy size ýolladym. ²³ Ata Hudaýdan, Reb Isa Mesihden doganlara parahatlyk, iman, söýgi dileg edýärim. ²⁴ Hudaýyň merhemeti Rebbimiz Isa Mesihi ölmez-ýitmez söýgi bilen söýýänleriň bary bilen bolsun! Omyň.